

ყოველ კვირეული საზოგადო-ეკონომიკური და სალიბერალური ჟურნალი

წელიწადი მერამ

რედაქცია ღიაა 10—1 საათ.

მისამართი: თბილისი, Габаевский пер. № 3 რედაქცია „კლდე“. დეპოზიტის: თბილისი კლდე.

ს ა რ ჩ ე ვ ი:

1. ისტორიული რეზოლუცია.
2. რა გეგმარტებს. — . რ. გ—ესი.
3. მოღვაწენი. — . იპ. ვართაგავასი.
4. სიკვდილის წინ. — გ. ნამორაძისა.
5. ესთეტიური კულტურა. — ახალმოხულისა.
6. ვინმე კალმოსანს. — რ. გაბაშვილისა.
7. მეფის მოადგილის რეზოლუცია ზოლიტეხნიკუმის შესახებ.

8. უკანასკნელი ამბები.
9. ძველი სენი — . . ნარისა.
10. ქართ. წიგნებით ფაქტობა. — . . . ნარგიზისა.
11. ზატარა ფეკეტო-ნი. — გორელისა.
12. ადამიანი და ცა. — გ. ნ — ისა.
13. გამარჯვებული. — . მწიგნობარისა.
14. ხარკვა.

ისტორიული რეზოლუცია

27 გიორგობისთვე კეშმარტად ისტორიული დღეა. ამ დღეს გამოქვეყნდა მეფის მოადგილის რეზოლუცია თბილისის პოლიტეხნიკუმის შესახებ. თვით შინაარსი რეზოლუციისა ფრიად სადაა და მისი გაგება დიდი თავის მტვრევას არ გამოიწვევს. მეფის მოადგილე მიემხრო ნავთლულს და ამიერიდგან თბილისი, აშკარაა, „იძულებული“ იქმნება განვითარდეს ნავთლულის მხარეს. ვამბობთ— „იძულებული“, რადგან კომისიის მოხსენება, რომელსაც დაემყარა უმთავრესად მეფის მოადგილე, იმ აზრისა არის, რომ თბილისის განვითარება ნავთლულისკენ ყოველად შეუძლებელია. რეზოლუციიდან ნათლად სჩანს, რომ მისცა ვითომდა საბაბი მეფის მოადგილეს, რომ მან

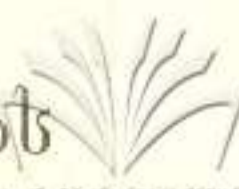
ნავთლული არჩია საბურთალოს. ეს გახლავთ ფინანსიური მხარე საკითხისა, რომლის ძალითაც პოლიტეხნიკუმის ნავთლულში აშენება შედარებით იაფი ჯდება, ვიდრე საბურთალოზედ. სხვა დანარჩენი უპირატესობა საბურთალოსი ცნობილია თვით კომისის მიერ. მაგრამ საკითხის გადაწყვეტის დროს მნიშვნელობა, ჩვენის აზრით, სწორედ ფინანსიური ანგარიშებს არ უნდა მისცემოდა. პოლიტეხნიკუმის საკითხში, როგორც ყოველ სააღმშენებლო საქმეში, ფინანსიური ანგარიში გარდამავალი ელემენტია: საკმაოა პოლიტეხნიკუმი ნავთლულში აშენდეს და ფინანსიური უპირატესობა ნავთლულის ვარიანტისა სამუდამოდ იკარგება. იბადება საკითხი: სხვა რომელი უპირატესობა შერჩება მაშინ ნავთლულის პოლიტეხნიკუმს? კომისია ფიქრობს, რომ არც ერთი თუ მართლა ასეა, და თუ მართლა საბურთა-

ლოს ვარიანტს არ ჰქონდა ის ფინანსიური უპირატესობა, რომელიც აქვს ნავთლულს, მაშინ მეფის მოადგილე უნდა სკდილიყო მოეწყო სწორედ ფინანსიური უპირატესობა საბურთალოსი. სულ რამდენიმე დღის წინად რუსეთის ერთ ერთ გუბერნიის თავად-აზნაურობის წინამძღოლმა ორ მილიონ ნახევარი მანეთი გამოითხოვა უნივერსიტეტის ასაშენებლად. თუ მეფის მოადგილე მართლა დაინტერესებული იყო პოლიტექნიკუმის ბედით, ისიც ასე უნდა მოქცეულიყო. ჩვენ არა გვგონია რუსეთის სახელმწიფო ხაზინა ისე გულგრილად მოექცეოდა კავკასიის პოლიტექნიკუმს, რომელიც რუსულ სახელმწიფო საქმისთვის შენდება. ექვსასი ათასი მანეთის გაღება ხაზინისთვის დიდ ხარჯს არ შეადგენს და დარწმუნებული ვართ ცენტრალური მთავრობა უარს არ ეტყოდა მეფის მოადგილის ამ ფულის გაღებაზედ, თუ კი საკითხი ასე იქნებოდა დაყენებული. მაგრამ მეფის მოადგილე ასე არ მოიქცა, ხაზინის ექვსასი ათასი მანეთი თავის საკუთარ ასი ათასს მანეთს ანაცვალა, ამ უკანასკნელ გარემოებით ხელი დაიბანა და სასწორი სამართლიანობისა ნავთლულისკენ გადახარა, რომელსაც, ერთად-ერთ და ისიც პრობლემატიურ უპირატესობისათვის, სხვა აუტრაცხელი არა უპირატესობანი აპატია.

აი რის თქმა შეგვიძლიან ამ ყამად რეზოლუციის არსებით მხარეზედ.

მაგრამ ამასთანავე არ შეგვიძლიან არ გამოვსთქვათ ჩვენი აზრი იმ ფორმის შესახებაც, რომელშიაც გამოისახა რეზოლუცია. ვკითხულობდით ამ რეზოლუციას და ჩვენ განცვიფრებას საზღვარი არა ჰქონდა. რას ნიშნავს ესა? 27 გიორგობისთვის მეფის მოადგილე სახელმწიფო მნიშვნელობის საბურთს აწერდა ხელსა, თუ პოლემიკურ ხასიათის სტატიას? რად დასჭირდა სახელმწიფო გამოცდილებით დაბრძნილ ადმინისტრატორს ისტორიულ საბურთში გენერალ გაბაშვილის სახელის მოყვანა, რომელმაც თავისი აზრი ღრმა რწმენისა და სინიდისის მიხედვით გამოსთქვა. ეს ჩვენ შეცდომად მიგვაჩნია, თუმცა ამ შეცდომის მადლობელნი უნდა ვიყვნეთ, რაკი მან ბევრი რამ გვაძხილა. მეფის მოადგილის რეზოლუცია სწორედ ამ გარემოებით იღებს ტენდენციის ხასიათს და მისი ახსნა სხვაფრივ ყოვლად შეუძლებელი. ეჭვი არ არის, ეს რეზოლუცია მთელ რუსეთს მოეფინება, ხოლო რაც შეეხება კავკასიას, არავინ დაივიწყებს მას, ვიდრე პოლიტექნიკუმი ნავთლულში იდგება და ვიდრე ნავთლულში ქარნი იქროლებენ.

რა გემართება

ტერიტორიალურ საკითხის გარშემო იმდენი აზრი შემოტრიალდა, იმდენი ითქვა, იმდენი დაიწერა, რომ მისი კიდევ ხელახლად აწონ-დაწონვა, მგონი, უსარგებლო საქმედ და უნდა ჩაითვალოს. ყველამ შეიგნო, ვგონებთ, რომ სამშობლო განსაცდელშია, მას უდიდესი საფრთხე მოელის — დაკარგვა ტერიტორიისა, რაც ყველაფრის დაკარგვაზედ უარესია, სიცოცხლის მოსურნე ერისათვის. ცალკე პირს შეუძლიან დაკარგოს მიწა, როგორც სხვა საკუთრებაც, მაგრამ მაინც ადამიანად დარჩეს, მაგრამ ერს, როგორც ეკონომიურს, კულტურულს და პოლიტიკურს ერთეულს, ტერიტორიის დაკარგვა ცულის ისეთს გვერდს, ისეთს მხარეს, შემადგენელს თვით ცნება „ერის“ შინაარსისას, რომ ერი გარდიქმნება ბოგანო კონგლომერატად, რომლის ინტერესები ცხოვრების მეჯლისში მუდამ გათელილი იქნება. კერძო ადამიანს უფლება აქვს საკუთრება გაჰყიდოს, გადააგდოს, გაუბოძოს, და იმის სამაგიერო სხვაგან და სხვა დროს შეიძინოს, მაგრამ ერს არამც თუ ამის უფლება, ამის ფიზიკური შეძლებაც არა აქვს, რადგან ჩვენს შემთხვევაში ის, რაც წაგვივა ხელიდან, ველარაფრით აგვინაზღაურდება ვერც ახლო და ვერც შორეულ მომავალში.

როცა ეროვნული ორგანიზმი დაავადებულია, ყველა ქია-ლუაც კი მეტს ზიანს მოუტანს, ვიდრე ორბი და არწივი, რადგან არწივნი ჰგლეჯენ ძლიერად, მაგრამ ერთხელ, ქიალუათ კი თვლა არა აქვთ და გამუდმებით ხრწნიან სხეულს იქაც, საცა თითქმის თვალითაც არა სჩანს. ეს, ზოგჯერ უჩინარი მტრები, ბევრად უფრო სავალალონი არიან. ქართველი ადამიანის გონება თითქმის არას დროს არა ჩერდება წვრილმანებზედ და მარტო იქ მოჰყვება ბლავილს, როცა შაშრით შიგ გულიდან ამოათლიან ნაჭერს... როგორც აშურიანი, კეზელის მამული და სხვა; მაშინ როდესაც უალრესი მნიშვნელობა ეძლევა ყოველდღიურს, წვრიმალს; მუდმივს ჩამოდნობას, ჩამოციკქნას სამშობლო მიწისას.

მაშინაც კი, როცა უხეში ძალა, ან გაიძვერა პოლიტიკა, ან ფულის ღმერთი გამოგეტაცებს სისხლიან ნაჭერს და გემრიელ წვადებს აიგებს, ჩვენ მხოლოდ ვყვირით დაჭრილებივით, ვილანძლებით, გულში კიდევ ვსტირით იქნებ, მაგრამ ხელს კი არ ვანძრევთ, რომ საშველი გამოენახოთ; რით უშ-

ველოთ ჩვენს კრილობას, რით დავიფაროთ სხეული იმ აფთარ ცხოვრებისაგან, რომელიც დღე - მუდამ სისხლიდანა გვცლის. ჩვენს სახლშივე ჩვენ მტერთა ბანაკში ვართ და თითქო საზოგადოებას ალლო ვერ აუღია ამისი, თითქო დაპყარვეთა უნარი შე- მეცნებისა და გრძნობათ აპყოლია მარტო; ისიც გრძნობათ არა თავმოყვარეობის, გამბედაობის და ძალის, არამედ გრძნობას ვაი-ვიშისას, ქალურ ლან- ძღვისას, ტირილისას და ლაჩრობისას. სწორედ ეხ- ლაა საქირო მოკრება ძალთა, მოკრება ეროვნულ **გონებისა**, იმ საშუალებათა გამოსანახავად, რომელნიც გვიხსნიდნენ ჰირისაგან ამისა.

რა საშუალებანი შეგვიძლიან გამოვინახოთ ამი- სათვის? პათეტიური მიმართვა საზოგადოებისადმი ფონდის შესაგროვებლად? გაღანძლვა და სამარცხვი- ნო ბოდხედ გაკვრა იმ პირთა, რომელნიც ჰყდიან მამულს, ან იმ ერთა და დაწესებულებათა, რომელნიც ძალით თუ ფულით გვეგლეჯენ სახსრებსა? წერა გაზეთებში და ჟურნალებში ჩვენი ვაისა და სივაგლახისა? - ყველა ეს ბრძოლაა უქმი, ბრძოლა უღირსი და უშედეგო. კაცთმოყვარეობა და პატი- ოსნების ღალადისიც აღარავის უკარგავს, ძილსაც კი, არამცთუ იშტას სხვისი მამულის შექმისას.

ეხლა სხვა გზები, რეალური უნდა გამოინახოს იმის საშველად, რაც დღე გვადგია. უნდა ვიზრუ- ნოთ ისეთ ორგანიზაციების შექმნისათვის, რომელ- ნიც გაუძღვებოდნენ განსაკუთრებით ამ მიძიე და საშვილი-შვილო საქმეს.

რ. გ.

ჩვენი „მოღვაწენი“

(დახსიათება)

„Мы все глядимъ въ Наполеоны“...

I

ნამდვილი ნიჭი, ჰეშმარტი და უანგარო მომ- ქმედი ყოველთვის და ყოველგან თავდაბალი და უპრეტენზიოა: მას აინტერესებს მხოლოდ საქმიანობა, მუშაობა, მისწრაფებათა განხორციელება, სიტყვის საქმით გადაქცევა, იდეური გამარჯვება, სიმართლის ქონაგობა და არა ქებათა-ქება, ტაში მაყურებელთა და მსმენელთა, თუმცა ტკბილი, მაგ- რამ ხშირად მაცდური და ანგარებიანი, ღიმილი. ასეთი ნიჭი საზოგადო ასპარეზს, საზოგადო მოღ- ვაწეობას და თანამემამულეთა სიმპატიას საშუალებ-

ბად კი არ ხმარობს, რომ მათი წყალობით პირად მიზანს მიაღწიოს, თბილს ადგილზე მოკალათდეს, მდიდარი საუნჯის გასაღები ჯიბეში ჰქონდეს და, ამ გვარად გაბატონებული და გულსებალი, მსჯარა პაღი შაჰად გახდეს, ალექსანდრე მაკედონელს დაე- დაროს, ნაპოლეონის მეტოქედ წარმოიდგინოს თავი.—

სულ სხვას წარმოადვენს ყალბი, ცრუ და თვალთმაქცი, ვითომცდა: ზოღვაწე. საქმის ჰეშმარი- ტი ვითარება, იდეური მოქმედება, უანგარო შრო- მა და ჯაფა, ჰეშმარიტების გულმართლად და სინი- დისიერად კვლევა-ძიება, ბოროტებასთან შეუდრე- კელი და ვაჟაკური ბრძოლა მას არ აინტერესებს, არ იზიდავს და არც კი შეუძლია. მოურიდებლობა, სითამამე, ხელოვნურად შექმნილი ენა-წყლიანობა, მსჯელობის პარადოქსალობა, აზროვნობის რიგორის- ტობა, გრძნობათა გაზვიადებული გამოაშკარავება და—ყოველივე ამასთან—თვალის მომჭრელი, აფერა- დებული დროშა მამულის შვილობისა—ი ფარხმალი და უაღრესი საშუალება ასეთის ვაჟბატონების საპა- ტიო სავარძელზე წამოსკუბებისა და „საზოგადო მოღვაწედ“ გახლომისა!

ასე არის ყველგან, ასეა ჩვენშიაც... მაგრამ ჩვენში უფრო ცხადად, უფრო ტლანქად, უფრო გაშიშვლებულად. ვინ არ იცნობს ქართველ „მოღ- ვაწის“ „უკვდავ“ ტიპს?

„შინა ყმებისაგან“ გამეცნიერებული, მყვირა- ლა ამხანაგებისაგან და „ძმაბიჭებისაგან“ დემოსფე- ნად მიმჩნეული, უსაქმო და უილაჯო ინტელიგენ- ტებისაგან ენერგიულ პიროვნებად აღიარებული, გადაგვარებული, „მომხიარული“ ქართველ მანდი- ლოსნებთან შემტკბარ—შეაღერსებული; ერთის სიტ- ყვით, ჩვენს „საზოგადოებაში“ გამოსული და ცნო- ბილი,—ეს ვაჟბატონი, მართლაც, რამოდენიმე ხნით იქცევს საყოველთაო ყურადღებას, იღებს თანამო- აზრებისაგან დიპლომს უბადლო ნიჭიერებისას და მამულის შვილობისას.

მერე იგივე „ხმა ერისა“ (?) დიდის ზემით და დოღ დუღუკის დაკვრით ასკუბებს მას საზოგადო სა- ქმის რომელიმე საპატიო სავარძელზე. რამოდენიმე ხანს ჩვენი „გასაზოგადოებრივებული“ ღ სავარძელზე გემრიელად მოკალათებული მოღვაწე, კიდევ ფარ- თი-ფურთოებს, სიტყვის მაშხალებს ისვრის, ენა- წყლიანობს და თავის ძმა-ბიჭებთა, შინა-ყმათა და მალმერთებელთა სმენას ფრაზათა ჰარმონიით ატ- კობს...

მაგრამ მერე თანდათან, რამდენიც დრო და

ეამი გადის, ის უფრო მკვიდრად იკალათებს სავარ-
ძელში და იმის ოცნებაშია, როგორმე გაიმადროს
პოზიცია, ხელუხლებელ ჰყოს თვისი ტახტი. ამისათ-
ვის კი საჭიროა ერთგვარი ტაქტიკა: ის მუდამ
კარგს განწყობილებაშია საზოგადოების იმ ნაწილებ-
თან, რე ელემენტებთან, რომელნიც ჰქმნიან და ასაზრ-
დოებენ ენით, თუ კალმით, საზოგადოებრივ შეხე-
დულობას; თავის სამფლობელოში თავს უყრის თა-
ნამოაზრებს და შინაყმებს; — მომეტებულად იმისთა-
ნებს, რომლებიც მას ვერავითარ მეტოქებას ვერ
გაუწევენ.

ნიჭიერს, დამოუკიდებელს, ენერჯის პატრონს,
ე.ი. ისეთს პირს, რომელსაც შეუძლია თვისი მოქმედე-
ბით საერთო სიყვარული, ნდობა — სიმპატია დაიმ-
სახუროს, მაშასადამე ჩვენს „მოღვაწეს“ უნებლიედ
მეტოქება გაუწიოს, ის თავის სიახლოვეს არ აკა-
რებს: სიტყვით და საქმით, ჩუმად და აშკარად „მო-
ღვაწე“ ვნებს ასეთს პირებს, ნდობას უკარგავს, სა-
საცილოდ იგდებს, ნევრებს უწლის არჩევნების
დროს, საზოგადო კრებებზე, პრესაში, მომეტებუ-
ლად კი მალულად, ფარულად, შინაურობაში. ამ
ნაირად ჩვენი „მოღვაწე“ იმის ნაცვლად, რომ სა-
ზოგადო ეროვნულ საქმეს პირნათლად გაუძღვეს,
მას მოახმაროს თვისი ენერჯია და ძალ-ღონე, პი-
რად ბრძოლას, კინკლაობას, მოპირდაპირეს დამ-
ცირებას, ახალგაზდების დჩაგვრას ანდომებს.

ამავე დროს მას მიაჩნია თავი უცოდველ პა-
პად, უებარი მამულის შვილად, უანგარო მოღვა-
წედ, შორს მკვრეტელი პოლიტიკოსად, სიმართლის
და ჭეშმარიტების მოციქულად, ერთის სიტყვით,
საქართველო შუქურ ვარსკვლავად, მისი მხსნელად.

ასეთი ტიპები ჩვენში, სამწუხაროდ, სხვა და
სხვა ასპარეზზე ხშირად ყოფილან და არიან. მათ
კარგად ვიცნობთ... ხანდახან საჭიროა მათი ნესტიან
და მურიან სახის გამოძხეურება და უნილაბოდ
დანახვა.

იპ. ვართაგავა.

სიკვდილის წინ

ელ-კორრეის ჩოველდა.

ჩემს სიცოცხლეში ბევრი ცუდი ჩამადენია, მაგრამ
ეველაზე უფრო მაწუხებს, რომ კარდოტას ისე მოგე-
ქები, „როგორც პატისანი კაცი“. აი სწორედ ამაში
მდგომარეობს ჩემი უმადლეის დანაშაული, ამიტომ რომ

მე ეს ცოდვა ჩავიდინე არა რომელიმე ადამიანთა კან-
ნის წინააღმდეგ, არამედ ჩემი თავისა და თვით ბუნების
წინაშე ვიყავი დამნაშავე.

ამას მე დიდხანს ვგვძინობდი, ვერმეცნებოდა
კი არა მქონდა ეს შეგნებული და მხოლოდ მაშინ გავიგე,
როცა ის ხელახლად ვხანსე.

და აი მის შემდეგ ის სულ თვალ-წინ მიდგას, —
უხედავ, როგორ მოუძღვრებული ხელა და დაღლილად,
თათქას რაღაც შავი აჩრდილივით, შიდას ცხელი მზის
ბრწყინვალე აოქროსფერებულ უხეხში. და ამ გვარივე
აჩრდილად ვლის ის ავადმყოფობის სიცხით განურებულ
ჩემს გონებაშიც.

ამბობენ, ვითომ მე ავად ვიყო. თვალეში ცეცხლი
მივიღია, ხელები ცხელები მაქვს; სათვალეები მტკიავს.
ძილი არ შემიძლიან, წამდა-უწუმ წყურვილი მახრჩობს,
თუმცა აკერ ზღვიდგან, რომელიც ჩემს ფანჯარებს იქით
შეფურად გადაჭიმულა, კრილი ნიაფი მოჭქრის თითქოს ცდი-
ლობს გამაცოცხლებელ სულში შემახვიოსო. დამეც არა ცხელა
მშვენიერ სიკრილოს ჭიქებს ირგვლივ, ვარსკვლავებით
დამაზად მოკირწელულა ცა და მთვარის შუქი ნათლად
ავერცხლებს ხის მწვანე ფოთლებს..

მხოლოდ ჭრიჭინები თავისი განუზომელი ჭრიჭი-
ნით მაწუხებენ.

* *

დღეს ექიმმა მიჩნია სადმე მალა მთებში გადა-
მეტანა ბინა. მასუხად მხოლოდ გაუდიმე. იმან რა იცის,
რომ მხოლოდ აი აქ, მზის შუქით მოდებულ უხეხთან
შინდა ცხოვრება და მახლობელი ჭაობების მომწამლაფი
ჭაურისა სრულიად არ შეშინან.

* *

ჩემმა სიცოცხლემ ახალი სიღამაზე ჭეშოვა. შთლად
ჩემი ღარსული სული უკან დარჩა, დარჩა, სადღაც შორს,
იქ, დაბლობში. თავისუფალი, როგორც ვეებერთელა
ფრთების შექანი ფრინველი, მარტოდ დაგფრინავ ამ ნა-
თელს მზით მოფენილს სივრცეში.

სადღაც შორს მოსჩანს საცოდავი ქვეყანა. ეს ხალ-
ხი თუა? არა ეს მხეცებია, რომლებიც გორაობენ სიბინ-
ძურესა და მტვერში და თითო ლუკმას სტაცებენ ერთ-
მანეთს. ისინი ეცემიან ერთმანეთს, და შეკრდიდგან აგ-
ლეკენ გულს. მაგრამ არამც თუ ლუკმა-ბურისთვის იბ-
რძვიან; ისინი გლეკენ და სტანჯავენ ერთმანეთს სხვა
და სხვა სულელურ, ვითომ რამე ფასისმქონე, მოკონილ
რამეების გამე; და ამ რამეებს ჭჭვიან — ფული, დიდება,
პატივი და სხვა მისგვარი. და აქ მადრები უფრო შე-

უბრალებელნი არიან, და იმათაც კი არ ინდობენ, რომლებიც შამშილით იხადებინან.

ოჰ, რომდენა ცრემლებს ეხედავ, მთელი მდინარეებია!

* * *

დღეს ჩემი ცოლისაგან დეპეშა მივიღე, მოვიდეთუ არაო. უარი შევუთვალე, და ერთი საათის შემდეგ კიდევ ხელმეორედ დაუკარი დეპეშა: „თქვენი ნახვა ამის შემდეგ აღარა მსურს, ქალბატონო. ყოველთვის შეჯავრებოდით და ესეა, ამ პოლო დროს მაინც, მინდა, თქვენგან განვთავისუფლდე.“

მთელს ჩემს სიცოცხლეში ეს ზირველად ვსთქვი მართლად. რა შეეპა ვიგრძენი რა სანეტარო გრძნობა თავისუფლებისა განვიცადე! რა ბედნიერება! მე ვამაყობ ჩემის გულადობით.

* * *

დღეს ჩემთან დონგვერინო მოვიდა, რომ აღსარება ეთქმევინებინა. დიდი ხანი ვუცქეროდი მისს იერმკრთალ, გამხდარ სახეს ასკეტისას — და დავრწმუნდი, რომ „*via massima culpa*“, ჩემი უმძიმესი ცოდო მასთვის გაუგებარი იყო. არა, ის ვერც გაიგებს, ვერც მიხვდება. ეკ-

დესია სულ სხვა სასწაოთ სწობს სულს, ვინემ ცხოვრება. და აგრეც ვუთხარი მას, რომ ეკლესიის წინაშე თავს უცოდველად ვგრძნობ შეთქი... დონ გვერინომ გულზედ ხელები დაიკრიფა და ჩემად შექვედრდა დმეტის ჩემთვის. იმას, აღბად, ისე გაიგო, რომ რამე სხევედური ამხარტაგნობაში შეტად ამაღელვებდა, ვინემ ამას აიტანდა ჩემი დასუსტებული ძალა.

და მხოლოდ, როცა ფერმკრთალი ასკეტი წავიდა, ვიგრძენი, რომ ტუდად უთფილა ჩემი საქმე, თუ ეკლესიის უკვე შეუდგა ჩემს სულზედ ზრუნვას.

* * *

მერე, იმათ ხომ სწამთ შურის ძიების დმერთი, რომელიც ამ ცრემლებს ხედავს... და რატომ არ ძრწინან?!

და ბოროტ აზრების მხქეფი ნიაღვარი მთლად ჭეინავს ველსა, რომელიც კეთილს გრძნობებით იყო დათესილი.

* * *

მე დღეს გულს სიმწარით მომინდა ჩემი სიმაღლიდგან ამ საცოდავი ქვეყნებისთვის დაშეგვირა რომელიმე დიადი, მშეყნიერი, კეთილი სიტყვა, — სიტყვა,

ფელეგონი

ესთეტიური კულტურა

შეფეილდის ახლოს, ინგლისში, სადაც ქარხნების გაქვარტლული ბუხრის მიღები ტყესავით გაშეშებულან, სადაც აურაცხელი უშნო შენობებია ქარხანა-ფაბრიკებისა, და სადაც მცხოვრებნი მუდმივ მუშაობასა და კომლში მყოფი გამხდარ-ჩამოყვითლებულან, იქ სდგას ერთი კოხტა, მშვენიერი განსაკუთრებული თავისი დანიშნულებით დაწესებულია. ეს არის — რიოსკინის მუზეუმი.

მუზეუმი მუშათათვის. სწორედ იმ მუშებისთვის, რომლებიც ცხოვრებაც ასე უფერულია, ულამაზო, ღარიბი.

სადა სცალიან მუშას სილამაზისთვის? განა შეუძლიანთ მათ მთელი დღის ჯოჯოხეთური შრომის შემდეგ წავიდნენ და დასტკბნენ ხელოვნების დიადი ნაწარმოებებით? დიან, იმათ, — უბასუხებს დიდებული იდეალისტი, დიდებული მოციქული სილამაზისა, — სწორედ იმათ და სწორედ იმი-

ტომ, რომ მათი ცხოვრება ასე ულამაზო და ულამაზოა. და რაც უფრო მძიმე, უფრო ულამაზოა მათი ცხოვრება, მით მომეტებული მუყაითობით უნდა ვალვიძებდეთ ოცნებას უკვდავსა და მშვენიერობაზედ, რაც უფრო დაბალ საფეხურზედ დგას მათი სულიერი მდგომარეობა, მით უფრო ენერგიული უნდა იყოს ჩვენი მეცადინეობა, რომ გავალვიძოთ მათში ნამდვილი ადამიანი, თავისუფალი, სიცოცხლით სავსე, გონიერი, ნაზ-მგრძნობარე, ულამაზი. აღვიძეთ მძინარნი, აღვიძეთ მკვდარნი, იმათ ძალუძთ გაიღვიძონ დიდებულ სამეჯლისოდ, რომელიც ხელოვნების მდიდარ სუფრასთან ხდება, — მოუწოდებდა უდიდესი ესთეტი მსოფლიოსი, და აასრულა კიდევ თავისი ოცნება.

ოცნება რეალურ სინამდვილედ გადაიქცა. თანამედროვე საფაბრიკო ქალაქის სიმახინჯის ვაჭანალიიდგან სულ რამდენიმე ნაბიჯით დაშორებული, იმ მანძილზედ, რომელიც ძლივას ჰყოფნის, რომ ქარხნის სირინოზთა ღრიალი არ მიდიოდეს, იქ, ცვიოდეს მიღებიდგან ამონადენი ქვარტლი — სდგას რიოსკინის მუშათა თავ-შესაფარი. თუმცა პატარა მოკრძალებით, მაგრამ იდებით კი დიადი...

„რიოსკინს, — ამბობს რიხარდ მუტერი, — არ

რამელიც მათ ცხოვრებას განათლებდა.

მაგრამ ამ გვარი სიტუაცია ვერა ვხედავ არც ერთი იმ სიტუაციაში, რომელიც ვინც, არ არის იმდენად ძლიერი, რომ დახელოს იქ ავარჯიხილი ბორცვი ბრძოლის აღი. არც ერთი ჩემი ნაცნობი სიტუაცია ვერ იხებს იმდენს სიმართლის ძაღას, რომ გააბრწყინოს ირგვლივ გამეფებული უგუნურობის სიბნელი.

საბრძოლო კაცობრიობა! შერე და სიმადლეშდის შექმნა მიუღწია იმას, თავისი თავი რომ ეცნა!

* * *

მაგრამ ჭკუის მასწავლებლებს საჭიროა მოუთხოვოთ, რომ იმათ თავისი თავიდან დაიწყოთ, — იქიდან, რომ განწმინდონ და განათლონ თავისი საკუთარი ცხოვრება.

ჩემი ცხოვრების განწმინდა იყო ის, რომ ის ქალბატონი გამფრიცხე იქიდან.

როდესაც სრულიად გავსადგები, ისევ სასახლეს დაუბრუნდება. და მაშინ ძვირად დამისჯამენ ამ ჩემი ცხოვრების განწმინდას. რა ვუყოთ, დაე, მე აურ-ზაურისა არ შეშინიან. ვინც ადვილა იმ სიმადლეშედ, რომ თავის თავს უგვდაზედ მაღლა გრძნობს, — ვისაც ასე ფართო ფრთები შეესხა, — იმას არათურისაც არ ეშინიან, არაფრის, — თვით შეფის მრასხანებისაც კი.

შეძლო წარმოედგინა სილამაზის სადგომი ისე, თუ არ ქალწულებრივ, მრეწველობით ჯერ შეუმწიკველელ ბუნების საფანში.

აი თქვენ მიდიხართ ელექტრონის ტრამვაით შორს ქალაქს გარედ, შემდეგ ფეხით კიდევ რამოდენიმე მანძილს გაივლით, სანამ არ მიხვალთ მერსბრუკ-პარკამდე, გორაკების ძირში, რომლებიც ქალაქს არტყიან. აქ კი თქვენ თავისუფლად ამოისუნთქავთ და თვალის დასვენებას მწვანე ხავერდით. ცა ლურჯი კამკამაა, არა გამჭვარტლული. აუზიდგან წყალი ლამაზად ჩუხჩუხებს. მოხუცი მაგრამ კლავ ლამაზი ხეები ცაში იწვდიან თავის ტოტებს. ათასგვარი ყვავილი გარს შემორტყმიან და ლამაზად კრთებიან ცის ზეფირით. ხოლო გორაკიდგან სასიამოვნო მიმზიდველობით გადმოსცქერის პატარა შენობა, ჩალით დახურული, ლამაზი და კოხტა. და იმის გვერდით ხვეულ ბალახებით შემორტყმული, თითქოს დიდი ხნის უკვე ხავს მოკიდებული სოფლის ეკლესიააო, მუზეუმი. რიოსკინმა კარგად იცოდა, რად გააძლიერა სულის ამგვარი მდგომარეობის შემქნელი ელემენტები. ხელოვნება არა მოქმედობს ადამიანზედ, თუ მასთან ქუჩიდგან მიდიხარ. ჯერ უნდა განიბერტყო წალე-

მეფენ ხომ მხოლოდ კაცია, განუთავისუფლებელი მისი თავისი გვირგვინისა, ნუბითა ხალხისათა. „per la volontà del popolo“.

* * *

როგორ განვანათლო ჩემი სიტყვებზე? ამ უკანასკნელს დღეებში ძლიან სუსტად ვიყავი, რომ საამისოდ რამე მომეკმედნა, მაგრამ მე არ ვუჩიოდი ამას და ჩემი მსახურების ეოველ დანაშაულს ჩემად ვიტანდა. საშინლად ცხელა.

ბევრსა ვფიქრობდი კარდოტტაზედა. როგორც კი უბედ შევიქმნებო, მასთან გავგზავნი დასაძახად.

* * *

ხვალ მოვა ის.

* * *

დღეს კარდოტტა ჩემსას იყო. ვამედოვნებ, ხვალ იმდენად მოგვეოდე, რომ უგვდაურის ჩაწერვა შევიძლო.

* * *

ჩემი მთურავი თუმცა დიდი წინხადმდევი გამიხდა, მაგრამ მე მაინც ვუბრძანე მთლად ჩემი loggia აუგა-

ბიდგან მტვერი და განიწმინდო სული. ხელოვნების განცდას უნდა შეუდგეთ მხოლოდ, როგორც სწერდა ვაკენდროდერი, „სერიოზულად, მომზადებული სულით და განათებული გულით“.

რიოსკინის მუზეუმი, რომელმაც უნდა უამბოს მოლუშულ შეფილდის მუშებს ფლორენციის სილამაზესა და კარპაჩიოს სხივ-მოსილ სამეფოზედ, დაარსებულია 1875 წ. თავში, დაარსებისას საშუალება აკლდათ, მხატვრული სიმდიდრე ნაკლებად იყო, მაგრამ მათ ხელმძღვანელობდა გულწრფელი, ფანატიკურად მიმდევარი თავისი იდეისა სილამაზის მოციქული, და მუზეუმი თანდათან გაიზარდა მდიდარ და ყოველი მხრით სრულს თავის აღსრულებით მხატვრულ დაწესებულებად.

აქ ყველაფერი თავის ადგილზეა; წესზე, ყველაფერი აწონ-დაწონილია და ისე გაკეთებული, და ამ მხრივ რიოსკინის მუზეუმი ერთად-ერთი თავისებური კლასიკური მაგალითია. და სხვა ამგვარი დაწესებულება არც ინგლისში და არც სხვაგან სადმე, ხელოვნებისა და ყველაფრის, რასაც მასთან დამოკიდებულება აქვს, იმისთანა მცოდნემ, როგორც რიხარდ მუტერი, სხვა ვერსად ნახა.

გეოგრაფიკული აღწერების აკუსთ. მართალია, თითქმის სულ-
 თქმა შეხუტება ამ ვარდისფერი და თეთრი ვეგეტაციის
 სურნელოვანობით, მაგრამ ჩემს სულს კი ახეობურებს ეს
 რბილი და დამატკბობელი სუნია, რომელიც თითქმის ვა-
 ნილსაც მომაგონებს, — და მე ადვილად ვუერიგებდა იმ
 ცოტადენს სიმძიმესა და შეხუთულობას, რომელსაც
 გულში ვგრძნობ. და ჩემი თვალებიც ისვენებენ, როცა
 ამ ხეების მუქ-მწვანეს უცქერიათ. ჩემი საბანი ვარდის-
 ფერი ახრქუმისა, თუთხ პერანგს ზემოდ კი არაფერი
 ჩავიცვია.

ასე ვუცდიდი მას, და ისიც ჩქარა შოფიდა. იმისი
 დედა გვერდით ოთახში დარჩა.

ხელა შემოვიდა ის და ხელისვე ჩაბიჯით გამოემარ-
 თა ქვის ფაღაქნებზედ, რომლებიც იმის მოსვლის წინ
 სურნელოვანი წელით ვასხურეთ.

თვალები დახრილი ერთი წამით გაჩერდა ჩემს წინ,
 შემდეგ ხელა დაიხარა და ჩუმად, თითქმის შეუმჩნევლად,
 ხელზედ მაკრცა. და მე შევეკვირებო:

— ხელზედ რად მაკრცნი, კარლოტტი?

— მე თქვენი ემა განლაგარ, padrone! — გავიგონე
 მისი ურუ ხმა.

და მე მხოლოდ კმ წუთში მომაგონდა, რომ ერ-
 თი ჩემი უღარიბესი ხიზანის ქალია.

წელში გასწორდა და მშვიდად, მაგრამ ამაყად იდ-
 გა ჩემს წინ, — მე კი ჩუმად ვიყავი, რომ უფრო კარგად
 მომერხებებისა გამეცნო მისი სახე.

ვიწრო, გამხმარი სახე მუქ-ვეფოვან ფერისა,
 დრამად ჩავარდნილი წაბლის ფერი თვალებში, მსმსტკბი,
 ცხვრების სიხარულს განმორებული, გამომეტყველება
 შერთადი ტუჩებისა. შუბლი დანაოჭებული, ხმელი შავი
 თმები. უფროსი თქროს საუბრე უბრტყვიანებდა და თქ-
 როსვე ძაწვევი კბდო კისერზედ. მზე მოკიდებულ ხელში
 მარათ ეჭირა, და სკეს პატარა თქროს ბეჭედი უმშვე-
 ნებდა.

ტაძიური გვეხის ქალი, უქმე დღისთვის გამოაწ-
 უბილი.

ბოლოს, მე ერთხელ კიდევ გაუწოდე ხელი და
 ვუთხარი, — ვგონებ ამავე დროს გავიღიბე კიდევ:

— ერთხელ კიდევ მომანდა შენი ნახვა, ძვირფა-
 სო კარლოტტი, სიკვდილის წინ.

იმან შიშით მომაშერო თავისი დიდრონი შავი
 თვალები. ხელი არ გამომართვა. შეძრწუნებულად და
 შტკიფნულად შინჯავდა ჩემს ჩამომხმარს სახეს.

— თქვენ უნდა ცოტა მაღლა, შთებში წასულაიუ-
 ვით, — შეუბნება ის მზრუნველთბით და ხელა იღებს
 დაბლა ჩავარდნილს ჩემს ხელსახრცს.

როგორც მოსიყვარულე პედაგოგს, რიონსკინს
 ალერსიანად მიჰყავს თავისი შევირდი, რო-
 მელიც ჯოჯოხეთურ შრომას ცოტა გონებრივად
 დაბლა დაუწევია, და ხელოვნების ანბანიდან
 აწყობინებს. „ბუნების სილამაზეთა“ კოლლექციის
 თავისი საკვირველი შერჩევით, ბუნების სამივე სამ-
 თავროში, იგი პირველად უღვიძებს მშვენიერების
 გრძნობას. შემდეგ ნელა, ნელა, იწყობს პრიმიტი-
 ვებით და თან და თან ართულებს ფორმის და ბო-
 ლოს მიჰყავს უკვე გაღვიძებული მისი სული ხელოვნ-
 ნების უკვდავ, დიდებულ ნაწარმოებებთან. მუშა
 ტყავის ქუჩყიანი ფეშტამლით, გაბოხიერებული ქუ-
 დით, ტლანქი დაკოჭიერებული ხელებით სდვას წი-
 ნაშე რაფაელისა, კორეჯიოსი, ტიცინანისა, მური-
 ლიოსა, რემბრანდტისა...

თქვენ იცინით? თქვენ ეს საკვირველ პარადოქ-
 სათ ვეჩვენებათ? მაშ იცოდეთ, რომ ამ პარადოქსზედ,
 რომელიც რეალურ სინამდვილედ გადაქცა, სილა-
 მაზის დიდებული მოციქული სტიროდა. სტიროდა
 სიხარულის ცრემლებით...

იმის სულს აღავსებდა ბედნიერებით ის, რა-
 საც შეეძლო სხვა შეეკრთო და უარი ეთქმევინებინა.
 თუნდაც აი, მაგალითად, შემდეგი:

„მოსამსახურისა და ჩემს მეტი, — გადმოგვცემს
 თავის აზრებს რიხარდ მუტერი, მუზეუმში დარჩი
 კიდევ მხოლოდ ერთი დაკონკილი, ნახევრად მოვრა-
 ლი მუშა, როელსაც ეძინა და ხვრინავდა. მხოლოდ
 აქ გავიგე ცხადად, რა დიდი იდეალისტი, რა კე-
 თილშობილი მეოცნებე იყო რიოსკინი. იმან მიაღ-
 წია მას, რომ შეფილდი ესთეტების სალოცავ ადგი-
 ლად გახდა, მიაღწია იმას რომ კვირაობით, როცა
 მინდორში მზე მეტის მეტად სწვავს, მუშებსა სძი-
 ნავთ იმის მუზეუმში. ჩვენ ეხლა ყველანი ვცდი-
 ლობთ ვიყოთ მისი მიმდევარნი. ჩვენ სიტყვებს ვამ-
 ბობთ სამხატვრო-აღმზრდელიობის კრებებზედ, ვქა-
 დაგობთ გაზეთის ფურცლებზედ „სილამაზის რე-
 ლიგიას“. მაგრამ როცა მერსბრუკ-პარკიდგან ბრუნ-
 დებით, ქვარტლიან ცის ქვეშ, ამ ადამიან მანქანებ-
 თან, გაჭირვება — სიღარიბესთან, თქვენ ჰკითხავთ
 თქვენს თავს, განა ეს უსულდგმულო კეკლუცობა
 არ იყო დ'ანუნციოს მხრივ, როდესაც თავის თავს
 სილამაზის დეპუტატს ეძინდა, განა ყველა ჩვენ უბ-
 რალო ფრაზიორები არა ვართ, რომლებიც ხალხს
 პურის მაგიერ ქვას ვაწვდით, და ნუ თუ ტოლ-
 სტოი უფრო მართალია, ვინემ რიოსკინი?“.

ახალმოსული.

— დაჯექი აქ, ჩემს ხელოს, — ვუბნებოდა და სავარძელზედ ვუჩვენებო.

და ისიც მოკრძალებით ჯდებოდა. მე ვიგრძენი მისი მატყლის ტანისამოსისა და რიდათიც წასმული ამბების სუნი, და ვიფიქრე, რა ადვილი იყო, რომ ის აბრეშუბში ჩამესვს და თმები ოდეკალანით დამებანა. ხოლო ამისი კეთილი ქალური გული არა საჭიროებს არც სამკაულებს, არც განწყობას. ვუცქეროდი მას და ვფიქრობდი: აი ის, რომელიც გიუვარდა, რომელსაც უუვარდო, რომლისაგანაც წოდებრივ რწმენათა გამო შირი იქცა და რომელმაც შენს გამო დაღვარა მრავალი ცრემლი, ცრემლთა მდინარენი. შენ უხედავ გიუვარს კბ, თუმც მწუხარებას დაუღარია მისი შუბლი, და ვარდისფერი მოუტაცნია მისი ტუჩებისთვის. ეს სულ შენი ბრალია. შენა ჰკრცნიდი ამ ტუჩებს, როცა ის წითელს მარჯანს მოკრებდნენ კაცსა. ეს ქალი გულზედ მიიკარი მაშინ, როცა მისი ქალწულებრივი მკერდი და გვირგვინი მორგვალეული იყვნენ, და იგი მხოლოდ თქვესმეტი წლისა იყო.

იმის აქეთ ათმა წელმა განულა. მაშინ... ცხოვრების სიხარული დუღდა ჩემს ხელებში, მამაცური ძალით იუთ ადვისილი ჩემი კუნთები, და ბედი ჩემს ხელში იყო; ჩემგან იყო დამოკიდებული, გაუმხდარვიყავ სრულიად დამოუკიდებელი, თავისუფალი და მასსადამე ბედნიერი კაციც. მაგრამ მე ვივლია ეს არარად ჩავადგე. დაჯხურე ჩემი გული, უარვუვი ბუნება ჩემი და დიდი ძალადობა მოვიქმედე, — ვუღალატე ჩემს თავს ორდენებისა, ბრწინვალებისა და პატივ-მოყვარეობათა გამარჯვებების გულისთვის.

უვლას ამას ჩემს გულში ვფიქრობდი, და ვფიქრობდი იქნებ სჯობს, უვლას ეს ამასაც ვუთხრა მეოქი.

ის იჯდა ჩემ წინ მზემოკიდებული, თითქოს მანანაქება-სიცხეს ამოეწვას და ამოკებუგოს ავ-სენიან მწვავ ქარს. ჩაცვინული თვალებიდან გამოსცვიოდა განუცდელი უსიხარულ სიუმაწვილის შიმშილი; სხეული დამტკნარა სიუვარულით, რომელიც არ მივიდე მე და რომელზედაც არ ვუბასხე სულელურ ამხარტაფნობით. უვლას ეს წავართვი მე მას და თავ-მოტყუებით ვაჭიდდებოდი ჩემს თავს.

სანტიმენტულობის მოყვარული არა ვარ და იმის შიშით, რომ ამის შესახებ ღამარაკი ქალთან, რომელიც ოდესმე ჩემთვის ძვირფასი იყო და რომელიც მე მოვატყუე, სანტიმენტალურ მდგომარეობაში ჩამაგებდა, — მე უსიტყვოდ გამოვიძრე თითზედ ბეჭედი, გაუწოდე და მხოლოდ უთხარი: — არ დამივიწყო, როცა მოგვკდე.

თვალები შემომანათა უღბად, — შიში და სიუვადური აღინიშნა იმის თვალებში. ეს შეხედვა თავისუფალი ქა-

ლისა იყო, და არა „ემისა“, — და იმან გადმომცა, არა-სოდეს არ დაგივიწყო. სწრაფად გამომარტავ ბეჭედი, მუჭაში ეჭირა მაგრად, თითქოს ამბობდა, რომ ამ ბეჭედს მხოლოდ სიცოცხლისთან ერთად უნდა წაშლიყო. თუ, ნეტავ მაშინ, წინადაც ასე მაგრად დაეჭირა ჩემი გული და თვით ჩემი თავისთვისაც კი არ მოეცა იგი!

— ხომ არა გაქვს რამე სურვილი, რომლის ასრულებაც შემიძლოს? — ხელს ვკითხე და რაღაც საშინელმა, უსამზღვრო სისუსტემ მომიცვა.

— მხოლოდ ერთი... ნება მომეცით ერთხელ კიდევ ვაკოცო თქვენს ხელს, — წაიღამარაკა იმან, თან შერცხვა და ძალზედ გაწითლდა.

მე გავიწმინდე ჩემი ცივი, ცოტა სველი ხელი და გაუწოდე მას, მაგრამ მთავლად თუ არა იმან ხელი, მე იგი მივიწიე ჩემთან და მისს დაკოვებულს, მზით დამწვარი ხელი ტუჩების მივიტანე.

მე ვაკოცე ამ გლეხის ქალს დაკოვებულს ხელზედ. — ღვთისმშობელო! — შეჭყვირა იმან და ჩემი სწავლის წინ მუხლი მოიყარა.

— მანატრე! — ჩუმად ვუთხარი და გამოუთქმელი ნეტარებით ვუცქეროდი, როგორ მთავლად თავის თავი ჩემს ბაღიშს. — მანატრე და ჩამახადე ჩემს სულს უდიდესი ცოდვა!

ის სდუმდა, ისევე იღვა მუხლ-მოდრეკით და კვიროდა ჩემს ბაღიშს იქ, სადაც ჩემი თავიც იღო.

და მე ვიგრძენი: არა მაქვს პატიება. იმან მსჯავრი დამდო მე.

დიდხანს ვიუავით განუძებულნი. დავიდადე, საშინლად დავიდადე. საფეთქლები საშინლად მიცემდა. ვთხოვე, წასულიყო ჩემგან და იმდენი ძალა აღარა მჭონდა მძიმე, ანთებული წამწები ამეწია და ერთხელ კიდევ შემეხედნა.

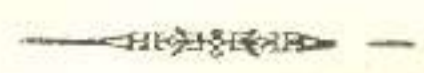
მხოლოდ ვიგრძენი, რომ ის წავიდა, იმით, რომ რაღაც სიმარტოვე და სიწალიერე იგრძნო ჩემმა სულმა.

* * *

აუვაკებული აღუნდრები გაიტანეს, ფანჯრები მძიმე, ბნელი ფარდებით დახურეს. მაგრამ მე მაინც მესმის, როგორ მთელი დღე-ღამეებით ჭრიჭინები ჭრიჭინებენ.

ჩქარა იმთავც ვუღარ ვაგიგონებ.

გ. ნამორაძე.

ვინმე კალმოსანს

გაზ. „თემი“, თავის დააფრაკებული რედაქტორით აქამდის ყველას მარტო მოლიბერალო სიბრიყვის ბუდეთ ეგულებოდა და მაინცა და მაინც დიდი ვნების მომტანად არავინ ჩასთვლიდა: „დე ფქვას, რაც ენაზე მოადგება, ვინ აქცევს ყურადღებას უნიადაგო ადამიანის ლაქლაქსაო“, - ხშირად გამიგონია. მაგრამ უკანასკნელ ნომერში, № 151, — „თემის“ ნაცნობი „ვინმე კალმოსანი“, რომლის ენა, აზრი, ანუ უკეთ, უაზრობა, ისე ჰგავს გრიგოლ დიასამიძისას, როგორც ვაშლის ორი ნახევარი, — ეს „ყვითელი“ გაზეთი ყოველს საზღვარს გადადის და „დანოსებსა“ სწერს. მე ვგრძნობ, რომ გ. დიასამიძეს გაეხარდება ეს შენიშვნა: „ჩემი გაზეთი ასე ცალკით მეტი გამეყიდებაო“, მაგრამ ნუ თუ

ქართველ საზოგადოებას ისე დაჰკარგვია ალღო ზნეობრივი, რომ ველარც კი ამჩნევს, რა ჯურის პროვოკატორები გვისხედან პრესაში და სელმძღვანელობენ კიდევ მას. „ვინმე კალმოსანი“ სწერილი, ეს უანგარო „დანოსია“, რომლისთვისაც, საცა ჯერ არს, კარგ ჯილდოსაც მიიღებდა, თუ მოისურვებს, მაგრამ როცა ეროვნული ორგანიზმის გონება შერყეულია და შემაკავებელი ცენტრი შესუსტებული, — აღარაფერმა უნდა გაგვაკვიროს. ოღონდ ვაფრთხილებთ ქართველ საზოგადოებას, რომ ერიდნენ „თემის“ რედაქტორს; — ეხლა გარანტია არავისა აქვს, რომ „ღვთის წყალობა“ უთხრათ, და ღვთის ცეცხლივით ცრუ „დანოსი“ არ დაბეჭდოს თავის გაზეთში რომელიმე ფსევდონიმი.

რ. გაბაშვილი.

მეფის მოადგილის რეზოლიუცია პოლიტექნიკუმის შესახებ

„მიუხედავად გენერალ-ლეიტენანტის გაბაშვილის წყევლა-კრულვისა, რაიცა მედება უმეტეს წილად მე, როგორც ისეთს ადამიანს, რომელიც საბოლოოდ სწყვეტავს საპოლიტექნიკუმო ადგილის არჩევის საკითხს, ვეთანხმები კომისიის უმრავლესობის აზრს, უმთავრესად ფინანსიურ მოსაზრებათა ძალით. და საპოლიტექნიკუმო ადგილად ვამტკიცებ ნავთლულს“.

რეზოლიუციის პირველი ნაწილი, რომელსაც პოლემიკური ხასიათი აქვს, უეჭველია, ბევრს გაუგებრობას გამოიწვევს. ამიტომ მოგვყავს ოფიციალური განმარტება ოფიციალურ გაზეთ „კავკაზი“-სა, რომელიც ასე ჰხსნის ამ საპოლემიკო ფრაზის წარმოშობას: „რეზოლიუციის პირველი ნაწილი გამოწვეულია იმით, რომ გერენალ-ლეიტენანტმა გაბაშვილმა თავის განსაკუთრებულ აზრში გამოსთქვა შემდეგი: „ნავთლულის საერთო ცუდი პირობების გამო, მომავალი სტუდენტები, პროფესორე-

ბი და მოსამსახურენი, ცხადია, წყევლა-კრულვით მოიხსენებენ იმ პირებს, რომლებმაც პოლიტექნიკუმი ასეთს ადგილას ააშენეს“.

უკანასკნელი ამბები

წარსულ კვირას ქ. შ. წ. კ. გ. ს. საზოგადო კრების გაგრძელება იყო, რომელზედაც განიხილეს, სხვათა შორის, „ინსტრუქცია“ მომავალ მოქმედებისათვის. თუმცა ეს ინსტრუქცია ეწინააღმდეგებოდა ფორმის მხრითაც და შინაარსითაც, როგორც ლოდიკას ისე წესდებას, გამგეობამ საზოგადოებას იგი თავს მოახვია თითქმის დაძალებით. რამდენად უხეირო იყო ეს ინსტრუქცია, სჩანს თუნდა იქიდან, რომ თავმჯდომარემ ერთს ადგილს უბრძანა თავმჯდომარის ამხანაგს: „დაიცავით ინსტრუქციაო“ და მეორეთ, როცა გამგეობის 7 წევრისაგან 4 ფეხზედ ადგა ამ ინსტრუქციის წინააღმდეგ,

თავმჯდომარემ განაცხადა: „ამისთანა გამგეობასთან მე სამსახური არ შემძლიანო“ და კრებიდანაც გავიდა... დროებით. მართლაც გამგეობამ უხერხულ მდგომარეობაში ჩააგდო თავმჯდომარე თავისი უტაქტო ქცევით: თუ რამე საწინააღმდეგო ჰქონიათ წარმოდგენილი ინსტრუქციისა, ეს შინაურობაში უნდა განეცხადებინათ და კრებაზედ არ გამოეტანათ განხეთქილება, რომელმაც უბრალო „სკანდალის“ სახე მიიღო.

თავმჯდომარის ამხანაგმა, ბატონმა მდივანმა, ისე დაიცვა ბრძანებისამებრ, ინსტრუქცია რომ სჯობდა დაუცველი ყოფილიყო: ყოველ სინამდვილის წინააღმდეგ იგი ამტკიცებდა, რომ ინსტრუქციის ძალით სექციების წევრებს საზოგადო კრება კი არა, გამგეობა ირჩევსო. მაშინ როდესაც მე-მ-ე მუხლში ნათლად სწერია:

„...ხუთ-ხუთი წევრისაგან, რომელთაც ირჩევს საზოგადოების წევრთა საერთო კრება“.

როგორც მკითხველი ხედავს, აზრი ნათელია ყველასათვის, გარდა იმ მოგვეებისა, რომელთაც წ.-კ. გამგეობას ეძახიან. სირცხვილზელი ბ. მდივანი იძულებული იყო ჩამჯდარიყო თავის ადგილას, როცა ამაზედ მიუთითა რ. გაბაშვილმა. ასე რომ ინსტრუქციის დამცველი არა ჰყავდა, გარდა უსახელო კომისიისა, რომელმაც წარმოადგინა იგი, და კრიტიკოსი კი ბევრი. ამის და მიუხედავად, მიიღეს თითქმის საფეხებით ინსტრუქცია, რომლის ძალით კრება ირჩევს ერთი გამგეობის მაგიერ - ხუთსა, თითქმის თანასწორი უფლებებით და მოწინააღმდეგე ინტერესებით. ამისთანა გადასმა-გადმოსმით, გამგეობას იმედი აქვს საქმე უკეთ წაიყვანოს, მაგრამ კრილოვმა დიდი ხანია სთქვა: „...КАКЪ НИ САДИТЕСЬ, А ВЪ МУЗЫКАНТЫ НЕ ГОДИ'ЕСЬ“ მართლაც, ყველა წევრი გამგეობისა ისე არის დატვირთული საკუთარი საქმეებით, საზოგადოთი თუ კერძოთი, რომ ვერც ერთს ვერ შეუძლიან თავისი დრო და ენერგია შესწიროს წ.-კ. გ. საზოგადოებას, თუ არ სანოწყალოდ და ქველმოქმედების სახით. ამისთანა ქველმოქმედებამ კი დიდი ხანია ნიადაგი დაჰკარგა, რაც საქმე მეტად გართულდა და წვრიმალ, ყოველ დღიურ მუშაობას თხოულობს და არა მარტო სხდომებზედ „კვიანურ“ ბაასს. ამიტომ, მართლაც, გინდა სექციებად დაჰყოთ, გინდა ერთად დასხათ — გამგეობას უნარი არ მოემატება საქმიანობისა, სანამ თავისუფალი მშრომელი არა ჰყავს საზოგადოებას, რომელიც ვალდებული იქნება მთელი თავისი დრო და ენერგია განსაკუთრებით საზოგადოებას მოახმა-

როს და არა დაბნეულ-დაქსაქსული იყოს თვრამეტ სხვა და სხვა საზოგადოებაში, საქმეში და სხ., როგორც ეხლანდელი გამგეობის წევრნი.

პრინციპი იგივე რჩება ქველმოქმედებაში და, რაც გინდა შესცვალოთ ფორმა, — მინათსი, ე. ი. საქმის წარმატება არ მოიმატებს.

ქართულ კულტურის მოყვარულთა საზოგადოება 20 ქრისტიშობისთვის ქართულ თეატრში გამართავს ლიტერატურულ-მუსიკალურ საღამოს, რომელზედაც ნ. სულხანიშვილის ხორო შეასრულებს ახალ სიმღერებს. ეს სიმღერები სულხანიშვილმა ამ ზაფხულს ფონოგრაფით გადაიღო და დაამუშავა.

სასკოლო კრების გაგრძელება 25 გიორგობისთვის მოხდა. ის დიდმნიშვნელოვანი საგანი, — რომელსაც შესწირეს ყველაფერი, რომლისთვისაც არ დაინანეს არც განოვის ქუჩაზედ სახლი, არც სასკოლო შენობის გადაგირავება; არ დაინანეს ისიც კი, რომ „ლარიბ“ შეგირდების სწავლის ფასი ასწიეს 75 მანეთამდის, — ყველას თითქო დაავიწყდა და ისეთმა საკითხმა წამოჰყო თავი, რომელიც ჩირქად მოეცხობა ამ „ლარიბ მოსწავლეთა“ დახმარე საზოგადოებას. სწორედ ისინი, ვინც წარსულ კრებაზედ თავგამოდებით იცაღდნენ შენობის გადარჩენის აუცილებლობას, სწორედ ისინი, ვინც აღშფოთდნენ სწავლის ფასის მომატებით შეგირდებისათვის, თუნდაც შენობის გადასარჩენად, სწორედ ისინი ამტკიცებდნენ რომ საჭიროა ექიმს, ხუთეულები მოემატოს, ე. ი. ჯამაგირი. მაშინ როდესაც სახელმწიფო გიმნაზიებში, საცა უკანასკნელ დროს ჯამაგირები თითქმის არად გაუხადეს მასწავლებელთ და ექიმისთვის 30 თუმნიდან 60-მდის ავიდნენ, ჩვენი ბედოვლათი ხელმძღვანელნი არ კმაყოფილდებიან იმითაც რომ ჩვენს სასკოლო ექიმს 200 თუმანი აქვს წელიწადში ჯამაგირი და კიდევაც უმატებენ. ამას კიდევ შეიგუებდა ადამიანი, ვინაიდან პრინციპიალური მოსახრებაა, რომ მარტო კარგი ფასით იშოვება კარგი მშრომელი, მაგრამ მაშინ როდესაც „სახლი იწვის“, ბ-ნ თავმჯდომარის სტოლიპინისებური სიტყვა რომ გავიმეოროთ — ყველას მართებს დახმარების ხელის გაწევა. ჩვენ კი რას ვხედავთ: სწორედ იმავე კრებაზედ, რომელზედაც გადასწყდა უალრესი (დამსწრეთა შეგნებით) ზომის მიღებაც კი — შეგირდების შევიწროვება ფასის გაღიდებით — იმავე კრებაზედ გადასწყდა მოემატოს ჯამაგირი ექიმს. სირცხვილი იმ ექიმსაც, სირცხვილი ამ პო-

ზიციანედ მდგართაც, რომ სწორედ ცეცხლის კიდების დროს მოითბეს ხელი და ლამაზი სიტყვებიც კი იშოვეს ამ უდიერი საქციელის გასამართლებლად. როდესაც ჩვენ წ.კ. ს. კრებაზედ განვაცხადეთ შემცდარად აზრი ქველმოქმედებისა, საცა ყოველდღიური სამუშაოა დიდი, — თანაგრძნობის მაგიერ, თითქო აღმაცერადაც შემოგვხედეს და იმავ საზოგადოებას, იმავ პირთ ენა მოუტრიალდათ და იქ, საცა უაღრესი ზნეობრივი კანონი მოითხოვდა ყველა მსხვერპლს ყოველი ადამიანისაგან — იქ გადასწყდა საკითხი: „მაშინ როდესაც გიმნაზიის შენობა მძიმე ტვირთად გვაწევს და გვჭყლეტს გამოვაცალოთ კიდევ ერთი აგური, ექიმის ჯამაგირის სახით, რომ უფრო მძიმედ დაგვაწევს იგი“. სირცხვილია, სირცხვილია და ამ დროს თავმჯდომარეობდა ბ-ნი ბაქრაძე, რომელიც არამთუ თანაუგრძნობდა ამ უხერხულ ზომას, კიდევ „ფელთფებელისებურ“ ყვირილით და ზარის რეკვით ხელს უწყობდა. დ. ჯორჯაძემ, ი. რატიშვილმა და ბ. მდივანმა ხომ ენა მოიწყლიანეს და საზოგადოება დაარწმუნეს, რომ ექიმს ბალარჯიშვილს საქმისაგან წელი აქვს მოწყვეტილი და თუ ხუთეულიც არ მიემატა შეგირდების საქმე დაღუპული იქნება... უთუოდ სწორედ იმ შეგირდებისა, რომელნიც 75—100 მანეთის შეტანას შესძლებენ, რომ ექიმის ხუთეული შეადგინონ. ესე სწყდება ქართული საქმეები... სწყდება ყოველთვის. საზოგადო ფული ადვილად და გულუბვად გაიცემის ტკბილ სიტყვებთან ერთად, მაგრამ საქმენი საზოგადონი სულ უკან და უკან იხვევენ. ბალარჯიშვილს 2000 მანეთი ეცოტავენ, მდივანს 3000 და იმავე სკოლაში გროშებს აგროვებენ — ღარიბ შეგირდებს სადილები ვაჭამოთო.

ნეტა ის ლექციები, რომლებსაც თურმე (?) ბალარჯიშვილი ჰიგიენაზედ კითხულობს შეივსებოდეს ჰიგიენური საქმელით; ან სწორედ იმდენით, რამდენიც მოემატა ექიმს, მოემატოს საბავშვო სასადილოსაც იმ თანხიდან, რომელიც უნდა შეიტანონ ბანკში, სახლის ვალის გადასახდელიად.

პოლიტეხნიკუმის გარშემო. თავ.-აზნაურთა წრებში დღითი-დღე მატულობს აზრი ქართლ-კახეთის თავად-აზნაურობის საგანგებო კრების მოწვევისა პოლიტეხნიკუმის თაობაზედ მოსალაპარაკებლად და მდგომარეობის გამოსარკვევად.

ჩვენის აზრითაც საჭიროა ასეთ კრების მოწვევა. თავ.-აზნაურობასა სურს ანგარიში გაუწიოს უკანასკნელად მომხდარ ამბებს.

ძ ვ ე ლ ი ს ე ნ ი

ყოველდღიური დაკვირვებით ცხადვრებას ცვალებადობა როგორღაც შეუმჩნეველი და მიუღებია, და მხოლოდ წარსულ ხანებთან შედარებით ცხადი ჩნდება, დიდი თუ ნაკლები სისწრაფით მიღის წინ იგი. ჩვენს ეროვნულს ცხოვრებას ერთი ძალიან დამახასიათებელი თვისება აქვს: სულ მუდამ სხვას შევცქერით პირში, აჰა, რას გაიმეტებს ჩვენთვის და რას გვიბოძებსო. და ეს თვისება არამცთუ საზოგადო მოვლენაა, თვით კერძო ადამიანიც კი ხშირად ამავე იმედით ცხოვრობს. დიდი პირი, მინისტრი და სხვა მათგვარი ხომ ჩვენთვის მიუწლომელი და სანეტარო რამ იყო, რაზედაც ღვთიურ იმედებს ვამყარებდით. ძველი „ივერია“ 1882 წლისა რომ აიღოთ, იქ თქვენ შეგხვდებათ ერთი ცნობა: კავკასიის განსაკუთრებული მთავარ-მმართველობა გაუქმდაო. და ამაზედ შინაური მიმომხილველი ერთს სასიხარულო იმედით აღსავსე წერილს სწერს: „ამ ცვლილებამ ჩვენ გვალირსა ის, რომ ორი მინისტრი ზედი-ზედ ეწვივნენ ჩვენს ქვეყანას და განა ეც ცოტაა. აბა როდის გვალირსებია ეგ იშვიათი დიდება?“ ჟურნალის აზრით რაკი მინისტრები მოვიდნენ ჩვენს ქვეყანაში, მაშ თუ სრულიად არა, არც რამე დააკლდებოდა ჩვენი ქვეყნის აყვავებას. როდესაც იგი ეხება მიზეზს თუ რად მოვიდნენ მინისტრებიო, ამბობს, — „იმიტომ რომ ჯერ მათგან არ ცნობილი ქვეყანა თავის თვალით ენახათ, მისი ავგარგიანობა შეეტყოთ, მისი ჭირი და ლხინი გაეგოთ და ყოველივე ამით აბჯარ-ასხმულნი შესდგომოდნენ თავ-თავიანთ საქმეს ჩვენის ქვეყნის სამოთხედ გადაქცევის შესახებ.“ და თან ვილაკას ეკამათება იგი — „ნუ თუ ამას იქით კიდევ ვინმე გაბედავს თქმას: რა გამოვანო? თუ აქედანაც არა გამოვა რა, მაშ სხვა საიდანღა უნდა გამოვიდესო“.

აი ამისთანა დიდი იმედები ჰქონდა ქართველობას დიდი პირებისა, გავიდა დრო, ბევრი ამ იმედთაგანი გაცრუვდა, ბევრჯელ უმუხთლა მათ დიდმა პირმა, მაგრამ იგი ძველებურად გულ-გაუტეხელად მაინც კიდევ იქითკენ იბრუნებს ხოლმე პირს, საითაც ეს „ივერია“ იცქირებოდა. და განვლილმა დრომაც ჯერ კარგად ვერ ასწავლა, რომ იმედი მას მხოლოდ თავისი თავისა უნდა ჰქონდეს და სხვა არავისი.

მეორე საგანსაც ეხება ჩვენი „ივერია“ — ადა-

მიანის პიროვნების უპატივცემობასა. იგი სწუხს, რომ „გრძნობა ადამიანის ღირსებისა, ადამიანის პატიოსნებისა, რასაც უკეთესი ნაწილი კაცობრიობისა სიცოცხლისა სწირავს, ჩვენ სწორედ მხვრად გაგვიხდია“. მაგრამ ამ მხრივ კი ჩვენი დრო გაცილებით წინ წასულა და ეს საგანი ჩვენთვის უფრო მომეტებულიად სავალალო გამხდარა. პიროვნების გათელვა, ადამიანის გაბიაბრუება, სხვისი სახელის უპატივცემულობა ჩვენში რაღაც უილაჯობის კანონად არის ქცეული. სამწუხაროა ყველა ეს, სამწუხარო! ძველი ავადმყოფობასავით დაუგდია მას ჩვენთვის, დაუბუნდია ჩვენ ორგანიზმში და ვეღარა ვხედავთ მისი თავიდგან მოცილების საშუალება-წამალს.

ნარი.

ქართულ წიგნების მშობრივი ვაჭრობა საქართველოში

უკვლამ იცის, რა დიდს ძალას წარმოადგენს თანამედროვე კაცობრიობის ცხოვრებაში წერა-კითხვა და წიგნი. სხვა ქვეყნებში ამ მხრივ გაცილებით კარგს პირობებში არიან, ვინემ ჩვენი საქართველო. და აქ სხვათა შორის, სკოლების უქონლობის გარდა, ხელს უცნაურს ადამიანს ის გარემოება, რომ ხშირად მას შეძლება არა აქვს, ფულიც რომ ქონდეს, წიგნი იუიღოს, თუ ამისთვის ქაღაჩ ადგილას არ წაუიდა. ან თუ ვინმე შიიტაჩს წიგნებს სოფლად, ის იმისთანა იქნება, რომ იმის ქონებას არ ქონება სჯობიან. ამის შესახებ ბევრჯერ უთქვამია ლაშარაკი ქართულს მრესაში და აქ ჩვენ მას არ გამოუდგებათ. აქ ჩვენ გვინდა აღვნიშნოთ მხოლოდ მეტად სიმბატოური მოქმედება ახალგაზრდა მეწიგის იასონ კერესელიძისა, რომელიც თავის შრომას სოფლისთვის კარგი წიგნების მიწოდებას ანდამებს. აა ამ აზრით წარსულს ზაფხულს იმან აიღო წიგნებით სხვსე კაღათი და სამ გზობათ მთიარა თითქმის მთელი ქრისტიანი და მამადიანი ქართველობა. ის უთქვამია სულ 115 სოფელში, აქედგან 19 სოფელი მამადიანების უთქვამია, სულ წაუღია სამ გზობისათ 3134 წიგნი, აქედგან ზოგი უთქვამია მეწირული წიგნის მადანების მატონებისა და გამომცემლების მიერ—195 წიგნი, დანარჩენი ხაუიდი. იასონ კერესელიძეს ამ წიგნებიდგან თათქმის ხახვარი დაურიკებია უფასოდ—1584 ტალი, სხვა კი ფასად გაუუიღნია. როგორც ეხლა ჩვენ წინ მდებარე სიიღგანა სჩანს, წიგნები სრული მერჩევით არის

წადებული სოფლად და აწედის სოფელს დაკვირვებით აჩუქებს საკითხავს. სისამაღვნო მოკლენა, შიი უფრო რომ რამდენადც ვიციოთ, ეს ზირველი ტლს, როდესაც ქართველი კაცი ასე ვაჭრობს წიგნებით. სავარანკეთი ამ გვარმა მეწიგნებმა სიბხელიდგან გამოთქვენს, მამ მამგამათ ჩვენც მათს მაგალითს.

ნარგიზი.

პატარა ფელეტონი

დ დ ი უ რ ი

10 ღვინობისთვე

დღეს ჩამოვედი ჩემს სამშობლო საქართველოში. ვერ წარმოიდგენთ, გული რანაირად განმინათლდა, რა მხიარულად დაიწყო ცემა. ჩემს სიხარულს საზღვარი არა ჰქონდა...

ჩემი აღტაცება ჩემს გვერდით მყოფ ახალგაზრდას გაეუზიარე. მაგრამ ვახსენე თუ არა სიტყვა სამშობლო, მან პირი იბრუნა, დაიღვრიმა და გაჯავრებითა და დაცინვით მომიძახა: „მამულიშვილი“. ნუ თუ მამულიშვილობა სამარცხვინო და დასაცინი რამ არის? გავიფიქრე მე და გაკვირვებული მოვშორდი ამ ახალგაზრდას.

30 ღვინობისთვე

30! წარმოიდგინეთ, რაც დრო გადის, უფრო მეუცხოება ჩვენი ქვეყანა. იძულებული ვარ სიტყვა სამშობლო აღარ ვიხმარო, და ქართულად, ვცდილობ, რაც შეიძლება იშვიათად ვილაპარაკო.

ღიაღ, ძალიან გამოცვლილა ჩვენი ქვეყანა! წინ წასულა, კულტუროსანი გამხდარა. წარმოიდგინეთ, უკანასკნელი სტატისტიკური გამოკვლევით საქართველოში სცხოვრობს თურმე მხოლოდ ოცდაშვიდი (ისიც სულ ასი წლის მოხუცები) და ნახევარი (ეს ბავშვია) ქართველი, სხვები სულ სოციალისტები ყოფილან. რა გაეწყობა, გადავწყვიტე—მეც სოციალისტი გავხდე.

10 გიორგობისთვე

ჩემი გადაწყვეტილება სისრულეში მოვიყვანე და უწინარეს-ყოვლისა ქართული გაზეთი გამოვიწერე; ის გაზეთი, რომელიც სიტყვას—მამულიშვილი, უფრჩხილებოდ არა ხმარობს. და არც მოვსტყუე-

დი: ბევრი რამ მასწავლა იმან. ძალიან საინტერესო უნდა იყოს მართლაც ეს გაზეთი ყველა ქართველისთვის, ე. ი. სოციალისტისთვის; ჯერ ერთი — საქართველო იქ არ იხსენიება, და ან კი რას მიქვიან საქართველო, ერთი მიბრძანეთ, როცა — თქვენ მხოლოდ ჩაუკვირდით ამ მოვლენას — „ბარსელონაში ტრამვაის ვაგონმა ქუჩაზე ბალღი წააქცია, რის გამო შეგროვილმა სტუდენტთა ბრბომ ქვები დაუშინა ვაგონს“, „დვინსკში დაატუსაღეს თავად-აზნაურობის წინამძღოლი“ და „ექვს ამ თვეს პეტერბურგში გაირჩეოდა ობუხოვის ქარხნის მუშების საქმე“. ერთის სიტყვით, მეტად საინტერესო მასალაა.

12 გიორგობისთვე

დღეს ჩემთან ერთი ძველი ნაცნობი შემოვიდა. დაიწყო ლაპარაკი — ეს ჩვენი ხალხი დამშეულაო, ეს ქართულ ენას სდევნიანო, ტერიტორია გვეყიდება და ჩვენს ხალხს სხვა ერში მოელის გათქვეფაო. სწორედ გითხრა, მთქნარება დამაწყებინა. იმას ეგონა, ძალიან საჭირო და საინტერესო რამეს მელაპარაკებოდა.

საბრალო „მამულიშვილი“

ძლივას მოვიშორე თავიდგან. გამომშვიდობებისას ჩემი გამოწერილი გაზეთი მივეცი და ვურჩიე, იკითხე მეთქი. მართლაც იქ ერთი მეთაური მშვენივრად ეკამათებოდა ოქტომბრისტებს. აკრე უნდათ, ჰკა მაგათ!

15 გიორგობისთვე.

ფრიად სამწუხარო ამბავი ამოვიკითხე დღევანდელი გაზეთის მეთაურში: „ჩინეთში იუანშიკაის დიქტატურა გამეფდაო“. ფრიად სამწუხაროა, სამწუხარო! უნდა უთუოდ ავუხსნათ ჩინეთის ხალხს ეს ამბავი. მე ჩემის მხრივ ეს გაზეთი ერთს ჩინელს გავუგზავნე, რომ კარგად გაეგოთ იმათაც თავიანთს უბედურება; უსათუოდ ყველანი; უნდა დავეხმაროთ მათ. უსათუოდ!

ჰმ, რა სასაცილოა ზოგიერთი ხალხი! ჩინეთში ამისთანა ამბავი მომხდარა, და აქ ჩვენი „მამულიშვილები“ კი იმის მაგივრად, რომ ჩინელებს რამე დახმარება აღმოუჩინოთ, ჩასციებიან ამ ტერიტორიისა და ხიზანთა საკითხებს. წყალსა და მეწყერსაც, ან უკეთ ოსებსაც წაუღლიათ ტერიტორიაკა და ხიზანთა საკითხიც, თუ კი ჩინეთში იუანშიკაი დიქტატურას გამოაცხადებს.

ჰკუა მოკლე მამულიშვილნო! ნუ თუ თქვენს ცხვირს იქით ვერაფერსა ხედავთ! ჩინეთში რესპუბლიკა იღუპება, რესპუბლიკა!

20 გიორგობისთვე.

ცოტა კარგად ვერა ვკრძნობ თავსა, მაგრამ მაინც ვცდილობ ქვეყნიერებასა და მსოფლიოს რამე სარგებლობა მოვუტანო. კაცობრივად ვაზებდნიერებ, მერე ვფიქრობ მარსის მცხოვრებლებზედ გადავიდე და იმათზედ დავიწყო ზრუნვა. ჩვენ, სოც. დემოკრატებმა უნდა გავაფართოვოთ ჩვენი გული და მოღვაწეობა!

25 გიორგობისთვე.

დღეს „ჩვენს“ გაზეთს ერთი ძალიან დიდი რჩევა მივეცი. ვურჩიე, ქართული ანბანიდგან ამოშალონ ასოები: ს, ა, ქ, რ, თ, ვ, ე, ლ, ო; დიდებული აზრია! მაშინ რაღას იზამენ ჩვენი „მამულიშვილები“. როცა იმ ერთი სახელის დაწერა მოუნდებათ, რომელსაც ისინი გიჟურად ეთაყვანებიან?! მაშ...

ეს დღიური სრულიად შემთხვევით ჩამივარდა ხელში. უკანასკნელ დროს ჩემი მეზობელი ვერ იყო კარგად, სულ ბოდავდა ჩინეთზედ, მარსზედ, მსოფლიოს მუშებზედ, მინსკის მეწაღეებზედ, მთელი ღამეები არ ეძინა, ყვიროდა, ღრიალებდა... იძულე ბულნი ვიყავით ექიმისთვის მიგვემართა. ექიმმა ბევრი შინჯა, ბოლოს მნიშვნელოვანად გააქნ-გამოაქნია თავი; წამლები გამოუწერა და „მერცხლის“ კითხვა აუკრძალა. ექიმის სიტყვით უმჯობესი იქნებოდა ყვითელ სახლში გადაგვეყანა ეს ავადმყოფი და აი ამ დროს შემთხვევით მაგიდაზედ დავინახე ეს დღიური. და აი ვაქვეყნებ კიდევ.

გორელი.

ადამიანი და ცა

— აი, რაშია ცას ფრენის სიტკბო.

დიალ. ეხლა ეს სიტკბო ადამიანმა უკვე იგრძნო! წინედ მიწაზედ საზოხად დაბადებულებს ცაში ფრენის უფლებაც კი არა ჰქონდათ მითვისებული, მაგრამ მაშინაც ჩვენ მოგვწონდა გმირული ცდა ადამიანისთვის დანიშნულ სამზღვრების ჩარჩოთა გაფართოვებისა; ჩვენ მოწონების და აღტაცების საღამს ვუძღვნიდით „მამაცთა სულელობას“, უგულოდ ყურს ვუგდებდით უნიჭო მეშჩან-ანკარათა სისინს, რომელთაც მხოლოდ მიწა სწამდათ და ცაში ფრენის სიტკბოს დაბლა ჩამოვარდნაში ხედავდნენ.

— საექვო სიტკბო...

და მხოლოდ ამ სამი წლის წინად ლამანშხედ გადაფრენას მიეგება აღფრთოვანებით მთელი კაცობრიობა, როგორც დიად გამარჯვებას, რომელიც კი ოდესმე რგებია ადამიანს ბუნების სტიქიონზედ.

მაგრამ ამის შემდეგ, ამ საარაკო გამარჯვების შემდეგ მამაცთა სიმამაცეზედ იმდენი საფლავი ამოძრავდა, რომ ჰაერზედ გამარჯვების რწმენა შეირყა. და მართლაც, რამდენი მამაცი დაიღუბა სწორედ იმის შემდეგ, როცა ლამანში გადაფრინეს და კაცობრიულ სასწაულთა ისტორიაში ახალი გმირის სახელი აღიბეჭდა...

ერთი ერთმანეთზედ ცვივოდნენ ისინი ცის სივრციდან და თვისი სისხლით მიწას წითლად ლებავდნენ.

— არა, ეს გამარჯვება არ არის, თუ ამდენი მსხვერპლი მოსდევს, თუ ცაში მფრინავი იგივე სასიკვდილოდ განმზადებული გლადიატორია! ამბობდა ხალხი.

Morituri...

ჰაერის დამორჩილებაზედ ლაპარაკობდნენ მხოლოდ როგორც თეორიულად განხილულ საკითხზედ, რომელსაც პრაქტიკაზედ კიდევ ბევრი შეუნიშნავი ხიფათი ელობება წინ.

ასე ლაპარაკობდა „ფრთხილი მოხუცი“, და მას ბანს აძლევდა მხდალი მეშჩანი.

მაგრამ ვერაფერი იჭერდა მამაცთა და გამბედავთა მისწრაფებას. ახლო გამარჯვებით თითქოს დამთვრალნი, ისინი თამამად მიდიოდნენ მალლა ცისკენ, აქეთ იყო მიქცეული მთელი მათი ძალა. და გაიმარჯვეს კიდევ.

ვინ არ მოუბრის ქედს ახალს სასწაულს:

— ადამიანი ფრინავს!

ზღაპრული გრძნეულივით ის მიდის ცის სივრცეში, გადის დიდს მანძილებს, თავისუფლად დანავარდობს მალლა ჰაერში, და თვით ფრინველთაც კი სჯობნის.

ამბობენ, როცა დიდებული მსხვერპლი ავიაციისა შავიოზი, რომელიც ალპიის მთების მამაცურ გადაფრენის დროს დაიღუბა, იქ, მალლა მთებში ფრენის დროს არწივებს შეხვდა, ფრინველთ მეფეებს არ ესიამოვნათ ამ უცხო ფრინველის ნახვა და სასტიკად მიესივნენ მას, მაგრამ შავიოზი გამარჯვებული დარჩა და არწივებმა გზა დაუტოვესო.

შეიძლება ეს სულ ადამიანის აღფრთოვანებულ გონების ზღაპარიც იყოს, მაგრამ ებლა, როდესაც ჩვენა ვხედავთ, როგორ ფრინავენ დიად მანძილებს, ყველა ეს დასაჯერია.

ადამიანმა არწივს აჯობა!

მართალია, ბევრი მსხვერპლი შესწირა კაცობრიობამ ავიაციას, როგორც სხვა ყველა ადამიანის გონების დიად გამოგონებასაც, დღემდე იმდენი შეიწირება, მაგრამ გამარჯვება მაინც გამარჯვებათ რჩება.

ზოგნი ამბობენ, მფრინავი ადამიანი დიად გადამწყვეტს როლს შეასრულებს დედა-მიწაზედ მშვიდობისა და სიყვარულის დაფუძნების საქმეშიო, ის უარპყოფს ეხლანდელ სახელმწიფოთა სამზღვრებს, დაინახავს ეხლანდელი შექედილი მუშტის არარაობასო.

მაგრამ სჯობს ნუ ვიმკითხავებთ ამაზედ: დაე თვით ცხოვრებამ იაროს თავისი ბუნებრივი გზით, ის გვაჩვენებს ყველას უკეთესად.

ჩვენ მხოლოდ ალტაცებით უნდა შევცქეროდეთ ამ მფრინავ ადამიანთ, რომელნიც თავისუფლად და თამამად დასრიალობენ ღრუბლებს ზევით და წყნარად ეშვებიან დაბლა მიწაზედ, უნდა თაყვანი ვცეთ ადამიანის ამ გამარჯვებას.

აი ეხლა ვგრძნობთ ჩვენ მხოლოდ ცაში ფრენის სილამაზესა და სიტკბოს.

ეს უკვე არა „მამაცთა სულელობაა“, არამედ მძლავრთა გამარჯვებაა.

„სახოხათ დაბადებულთ“ დასძალეს ბუნება და მფრინავ ადამიანებზედ ზღაპარი სინამდვილეთ აქციეს.

ადამიანი ყველგან იმარჯვებს, თვით ჰაერზედაც, დარჩა მხოლოდ ერთი სიკვდილი, მხოლოდ ის არუბრის ქედს ადამიანს, მაგრამ ვინ იცის. განა ოდესლაც ჰაერზედ გამარჯვებაც ფუქს ოცნებად არ მიანდათ ყველას?

გ. 6.

გამრუსებელნი

რუსეთის ბიუროკრატია იმპერიის ყოველ განაპირა ადგილებში თავისი პოლიტიკის ერთს ლარს აბამს. ყველგან აზრად აქვს ადგილობრივ მცხოვრებთა შევიწროება, რაც სხვათა შორის გამოისახება ეგრედ წოდებულ გარუსების პოლიტიკაშიც. ასე იქცევა ის ჩვენში, სადაც სკდილობს ერთგვარი სკოლებისა და თავისი მოხელეების წყალობით ქართველი ხალხი გაარუსოს, ასე იქცევა პოლონეთში და სხვაგანაც. ეურნალ „русск. старина“-ში დაბეჭდილია მოგონებანი ერთი ამ გვარი გამრუსებ-

ლი მოხელისა, რომელსაც კარგა ხანი გაუტარებია პოლონეთში. ეს გახლავთ ვინმე პედაგოგი ბ. ნი სმოროდინოვი, რომელმაც თავისი კეთილ-საიმედო სამსახურით დირექტორის ადგილსაც კი მიაღწია. ამით ეტყობა, რომ ბ. სმოროდინოვი კარგი მოხელე იყო. და თუმცა მეტის მეტს ენერჯიასაც არ იჩინდა, მაგრამ თავის მთავრობის განკარგულებათ კი ხელ-მიუკარებლივ ასრულებდა, ხოლო სამსახური მას მოუხდა უსაშინლეს გამრუხებელ ძალდატანების დროს. რასაკვირველია, ამ აღწერაში ბ. სმოროდინოვის სიმპატიები პოლონელების მხარეზედ არ არის, და სულით, გულით, ინტერესებით სრულიად მოპირდაპირე ბანაკშია, მაგრამ მაინც რა საცოდავს სურათს წარმოადგენს ეს ბანაკი ავტორის უეშმაკო აღწერაში. პოლონელებს, ამ ქვეყნის მკვიდრთ, რომლებიც ათასი უხილავი ძალით იყვნენ მიჯაჭულნი სამშობლო მხარეზედ, წინ უდგა მოხელეთა პატარა ჯგუფი, რომელსაც პოლონეთში უნდა შეეტანა „რუსული სული“. და იმ ხალხში, რომელიც მათთვის სრულიად უცხო იყო ენითაც, კულტურითაც და ინტერესებითაც, რუსების ეს პატარა ჯგუფი ატარებდა ერთფეროვან ცხოვრებას, სადაც ერთად ერთს გულის გამართობელნი იყვნენ ბანქო და არაყი. „სადაც კი უნდა შეკრებილიყვნენ მოხელენი, ამბობს სმოროდინოვი, უსაუოდ ლაპარაკი იმაზედ ჰქონდათ, ვინ, როდის, სად, რამდენი წააგო, ან მოიგო; ვინ კარგად ვერ ჩავიდა ქალაქს და რა შეცდომა ჩაიდინა ბანქოს თამაშში. და თვით საქმისთვის კი ყველა სცდილობდა თავი როგორმე დაეხწია, და არაფერი ეკეთებინა“. თურმე აგრედვე ძალიან უყვარდათ აქაურ მოხელეებს სადღესასწაულო სადილები, სადაც ხშირად მხარეულის ფესტამალით თვით ვიცე-გუბერნატორი რამე „სოუზს“ აკეთებდა. სამწუხაროდ, ბ. სმოროდინოვს ფაქტები ნაკლებად მოჰყავს, და უფრო საინტერესო იქ მხოლოდ გუბერნატორი თავ. დოლოგორუკოვის შემთხვევაა: ერთხელ თურმე დიდს საზოგადოებაში საოლქო სასამართლოს თავმჯდომარე უარსა ჰყოფდა კლასიკურ აღზრდის მნიშვნელობას და ცოტა ხუმრობის კილოთი ელაპარაკებოდა ვაჟების გიმნაზიის დირექტორს. ეს გაუგია თავ. დოლოგორუკოვს, მიუწვევია თავისთან სასამართლოს თავმჯდომარე, დაუტუქსავს, შენ აქ რუსის მთავრობის პრესტიჟს დაბლა სცემო, და ბოდიში მოუხდევინებია დირექტორის წინაშე, თორემ უნდა სამსახური დგან დაეთხოვათ. აქ უნდა ვთქვათ, რომ სასამართლოს თავმჯდომარე პოლონელი იყო. აი ამისთანა

ხალხი იყო პოლონელების გასარუსებლად გაზავნილი, და რასაკვირველია, პოლონეთის ძლიერი კულტურისა და ერისთვის სრულიად უეშმაკო იყვნენ ისინი ამ მხრივ.

მწიგნობარი.

ნ ა რ ე ვ ი

საქორწილოდ ექიმის მოწმობები. დიდი ხანის კამათის შემდეგ ჩიკაგოს სასულიერო წოდებას დაუდგენია ამის იქით იმ ზარს, ვისაც ქორწინება უნდა, მასთანავს ექიმის მოწმობები, რომ ისინი არ არიან ავად არავითარი გადამდეები და სასაკვდილო სენით, და როგორც ფიზიკურად, აგრედვე სულიერად ჯანსაღები არიან. ეს მომუბა მიუღიათ როგორც თვით ჯვარის დამწყურ ზირთა სასარგებლოდ, ისე—მით უფრო ჩამომავლობის სასარგებლოდ.

ზარმაცობის საწინააღმდეგო კანონი. ახლახან კალიფორნიაში მიუღიათ კანონი ზარმაც ოჯახის მართა წინააღმდეგ. ეს კანონი ნებას აძლევს სასამართლოს ამ გვარი მამები იძულებით ამუშავოს, გზებისა და ქუჩების სისუფთავესა და მოწყობაზედ, ხოლო რაც ამ სამუშაოში მათ ფული ერგებათ, აძლევდნ იმათ ოჯახების დედაებს ხელში.

დროს გაუიღვა. ერას ღარბ კაცს ინგლისში საკვდილის შემდეგ ღარჩა ერთად ერთი ქალი, რომელსაც საცხოვრებელი საშუალება არაფერი ჰქონდა. ბევრი ფიქრის შემდეგ ამ ქალმა დაიჭრა ვაჭრობა დროთა. ერთი მამასეული საათი აქვს, რომელიც შესამჩნევი სისწორით მუშაობს. ეს ქალი სდგას ამ საათით ქუჩაში და გამგულ-გამომგულს თავისს საათზედ აშინჯებს და ასწორებს მისს საათებს. ჩვენში რომ უაფიდიოა ეს ქალი, ამ საათს აქამდე ათჯერ დაავირაუბდა ლომბარდში.

რედაქტორ-გამომცემელი
რ. გაბაშვილი.

გ ა ნ ც უ ა დ ე ბ ა ნ

ხეხილების გასხვლა

ს. ს. ხეთაგურის სანერგე

მსურველთ აწვდის გამოცდილ მებაღეებს ხეხილის გასახვლელად. ცნობების მიმართვა შეიძლება წერილობით: თბილისი, ს. ს. ხეთაგურის სანერგე.

Тифлисъ питомники С. С. Хетагури.

1894 წლიდან

1913 წლამდის

ს ა უ კ ე თ ე ს ო დ ვ ი ნ ო დ ი თ ვ ლ ე ბ ა დ ვ ი ნ ო

საზოგადოება „კ ა ს ე თ ი“-სა

ტელეფონი:
№ 73 და 8—51.

თბილისი: გოგოლის ქუჩა 63
და ერევნის მოედანი.

განყოფილებანი: ბაქოში, ასხაბადში, ტაშკენტში, მოსკოვში, ბათომში, რასტოვში და სხ.